

Vlaanderen
is landbouw & visserij

JAARVERSLAG 2021
CONVENANT ENTERISCHE
EMISSIES RUNDVEE

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& **VISSERIJ**

www.vlaanderen.be/landbouw

JAARVERSLAG
CONVENANT
ENTERISCHE EMISSIES
RUNDVEE

Werkjaar 2021 / 01.12.2022

Colofon

Samenstelling
Departement Landbouw en Visserij

Verantwoordelijke uitgever
Patricia De Clercq, Secretaris-generaal

Lay-out
Departement Landbouw en Visserij

U kan onze privacyverklaring terugvinden op www.vlaanderen.be/landbouw/privacy

INHOUD

1	SAMENVATTING.....	4
2	INLEIDING.....	5
3	VERSLAG WERKING 2021.....	6
3.1	Evolutie van de rundveehouderijsector	6
3.2	Goedgekeurde maatregelen en werking	6
3.2.1	WG Dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau	6
3.2.2	WG Voedermanagement	7
3.2.3	WG Genetica en selectie	10
3.2.4	WG Biologische landbouw	11
3.2.5	WG Monitoring, borging en implementatie	12
4	Bijlage.....	13
4.11	Stuurgroep	13
4.12	WG Evolutie van de rundveehouderijsector	14
4.13	WG Dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau	14
4.14	WG Voedermanagement	15
4.15	WG Genetica en selectie	15
4.16	WG Biologische landbouw	16

//

1 SAMENVATTING

Waar in 2020 verschillende maatregelen goedgekeurd werden, gingen in 2021 de werkzaamheden in kader van het Convenant Enterische Emissies Rundvee verder met een sterke aandacht voor de implementatie van de maatregelen. Er werden nieuwe maatregelen voorbereid en er werden stappen vooruit gezet in de uitwerking en uitrol van concrete maatregelen naar de brede sector. Ook werd op sensibilisering en communicatie van de werking en de doelstelling van het convenant verder ingezet.

Als centraal punt voor de communicatie werd gekozen voor het Rundveeloket¹. Hier kan, naast algemene informatie over het convenant, ook een overzicht van de goedgekeurde maatregelen terug gevonden worden. Voor elke maatregel is een fiche ter beschikking, die de praktische modaliteiten toelicht en werden de randvoorwaarden zo gesteld dat er geen bijkomende neveneffecten zijn.

Met het oog op de verdere uitrol van de goedgekeurde maatregelen werd vanuit de overheid in 2021 ook geïnvesteerd in de versnelling van het Klimrekproject² – klimaatscan en begeleiding van het melkveebedrijf bij het nemen van klimaatmaatregelen - en in de concrete invulling van een pre-ecoregeling³ voedermaatregel voor 2022.

In dit jaarverslag wordt een overzicht gegeven van de goedgekeurde maatregelen met effect op enterische emissies, naast een overzicht van de evolutie van de rundveehouderijsector. Meer gedetailleerde informatie over de werking van de werkgroepen kan in bijlage gevonden worden.

¹ [Convenant Enterische Emissies Rundvee \(CEER\) | RUNDVEELOKET](#)

² [Over Klimrek | KLIMREK \(klimrekproject.be\)](#)

³ [Pre-ecoregelingen | Departement Landbouw & Visserij \(vlaanderen.be\)](#)

2 INLEIDING

Op 29 maart 2019 werd het [convenant](#) 'Enterische Emissies Rundvee 2019-2030' ondertekend door de Vlaamse Overheid (Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw en betrokken departementen) en diverse partners uit de agro-voedingsketen.

Deelnemende partijen zijn het Algemeen Boerensyndicaat (ABS), Belbeef vzw, Belgische Confederatie Zuivel, (BCZ), Boerenbond (BB), Belgian Feed Association (BFA), Federatie van het Belgische Vlees (FEBEV), Bioforum, CRV, Departement Landbouw en Visserij (Dept. LV), Departement Omgeving (Dept. OMG)⁴, Fedagrim, Groene Kring, Instituut voor Landbouw- en Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Vlaams Agrarisch Centrum (VAC), Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

De doelstelling van het convenant is om in de rundveesector een reductie van 0,44 MT CO₂-eq van de enterische emissies te realiseren in de periode 2021-2030 als onderdeel van het Vlaams Energie – en Klimaatplan 2021-2030 en dit ten opzichte van de enterische emissies in 2005.

Ondertekenaars van het convenant verbinden er zich toe om in eerste instantie een actiekader op te maken (Artikel 6 van het convenant) en daarbinnen concrete maatregelen uit te werken die ook daadwerkelijk in de sector uitgerold kunnen worden. Deze maatregelen dienen rekening te houden met de specifieke overwegingen (eigenheid van de sector, socio-economische impact, ...) zoals aangeduid in artikel 2 en artikel 6 van het convenant.

De hierboven geciteerde ketenpartners en stakeholders zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep (opvolging en sturing) en de diverse werkgroepen. De werkgroepen hebben de opdracht om concrete maatregelen uit te werken rond een specifiek thema en werken daarnaast ook aan de implementatie en communicatie daarvan. Deze maatregelen dienen voldoende divers te zijn zodat ze rekening houden met de diverse veehouderijsystemen in Vlaanderen en zodat bedrijfsleiders zelf de keuze kunnen maken binnen hun bedrijfsvoering. Er is binnen de werkgroepen tevens ruimte om beroep te doen op kennis en advies van externe experts.

In het convenant is voorzien dat een eerste evaluatie en eerste lijst van potentieel implementeerbare maatregelen beschikbaar wordt gesteld vanaf 1 januari 2020. Vervolgens wordt de lijst jaarlijks geactualiseerd, of vaker indien de stuurgroep dit nodig acht.

De werking wordt jaarlijks geëvalueerd wat betreft de uitvoering van het actiekader. Vanaf 2021 volgt een tweejaarlijkse evaluatie van de broeikasgasemissiereductie.

Het convenant start op 29 maart 2019 en eindigt op 29 maart 2030.

⁴ Departement Omgeving behoort niet tot de ondertekenaars van het Convenant Enterische Emissies Rundvee, maar zetelt in de stuurgroep als 'derde partij'. Zodoende is het Departement Omgeving niet stemgerechtigd.

3 VERSLAG WERKING 2021

3.1 EVOLUTIE VAN DE RUNDVEEHOUDERIJSECTOR

In 2021 werden de recentste dieren aantallen en emissieberekeningen opgevolgd door de werkgroep “evolutie van de rundveehouderijsector”.

Er is vastgesteld dat:

- De totale rundveestapel afnam met 3,9% in de periode 2007-2020. De enterische emissies van de totale rundveestapel namen in de periode 2007-2020 toe met 8,8%⁵.
- Het aantal zoogkoeien afnam met 28,6% in de periode 2007-2020, de enterische emissies van zoogkoeien namen af met 28,8% in de periode 2007-2020.
- Het aantal melkkoeien toenam met 23,4% in de periode 2007⁶-2020, voornamelijk door de afschaffing van de melkquota in 2015. De enterische emissies van melkkoeien namen toe met 42,9% in de periode 2007-2020 doordat de melkgift per dier hoger werd. Dit resulteert in een hogere uitstoot per dier.

3.2 GOEDGEKEURDE MAATREGELEN EN WERKING

Meer informatie omtrent de maatregelen en de werking van de verschillende werkgroepen kan telkens teruggevonden worden in de bijlage.

3.2.1 WG Dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau

De werkgroep dier- en veestapelmanagement kijkt maatregelen op bedrijfsniveau die (onrechtstreeks) impact hebben op de enterische emissies. Mogelijke maatregelen zijn langleefbaarheid en lager vervangingspercentage, optimale jongvee-opfok en lagere afkalfleeftijd.

3.2.1.1 Langleefbaarheid en vervanging

Door het verhogen van de langleefbaarheid van de melkkoeien en het verlagen van het vervangingspercentage kunnen de enterische methaanemissies van het totale bedrijf gereduceerd worden. Door het streven naar een verbeterde gezondheid en een lagere afvoer kunnen melkkoeien langer aangehouden worden. Doordat melkkoeien dan een betere langleefbaarheid hebben, zal bijgevolg het vervangingspercentage dalen. Dit leidt ertoe dat minder vervangingsvee moet aangehouden worden.

⁵ Het sterke verschil t.o.v. het jaarverslag 2020 is te wijten aan de veranderde berekeningsmethodiek voor de enterische emissies in de emissie-inventaris broeikasgassen.

⁶ In de toekomst zullen de cijfers met 2005 vergeleken worden, aangezien dat het algemeen referentiejaar is voor de niet – ETS sector

Diercategorie: Melkvee (volwassen melkkoeien en jongvee)
Reductiepercentage: Effect op dieraantallen en diercategorieën
Verplichte randvoorwaarden: Niet van toepassing
Streefcijfer: Leeftijd > 6 jaar of vervangingspercentage < 30%
Economische voordelen: Lagere opfokkost
Neveneffecten: Lagere milieu- en klimaatimpact voor diercategorie jongvee

Deze maatregel werd goedgekeurd door de stuurgroep op 10 juni 2020. De implementatie en borging werd verder uitgewerkt in 2021 en gepubliceerd op het Rundveeloket.

3.2.1.2 Optimale jongvee-opfok

Dankzij een optimale jongvee-opfok kan de melkveehouder een lagere afkalfleeftijd nastreven waardoor het aandeel jongvee op een melkveebedrijf beperkt wordt. Door het streven naar een jongere maar verantwoorde afkalfleeftijd, zal het jongvee minder lang niet-productief zijn. Dit resulteert in een lager aandeel jongvee waardoor de emissies van het bedrijf gaan dalen.

Diercategorie: Melkvee (jongvee)
Reductiepercentage: Effect op dieraantallen en diercategorieën
Verplichte randvoorwaarden: Niet van toepassing
Streefcijfer: Afkalfleeftijd van 24 maanden
Economische voordelen: Kortere opfokperiode en daardoor mogelijk een lagere opfokkost
Neveneffecten: Lagere milieu- en klimaatimpact voor diercategorie jongvee

Deze maatregel werd goedgekeurd door de stuurgroep op 10 juni 2020. De implementatie en borging werd verder uitgewerkt in 2021 en gepubliceerd op het Rundveeloket.

3.2.2 WG Voedermanagement

De werkgroep voedermanagement onderzoekt potentiële maatregelen op niveau van voedermanagement met name samenstelling van voeders, voedersupplementen, ... die een impact kunnen hebben op de enterische emissies bij de verschillende diercategorieën.

3.2.2.5 3-NOP

De voedermaatregel rond het additief 3NOP werd verder uitgewerkt in 2021 en zal in 2022 aan de stuurgroep voorgelegd worden. Er wordt gewacht op nieuwe publicaties voor eventuele aanpassing van het model. Voorlopig worden geen reductiecijfers naar buiten gebracht.

3.2.3 **WG Genetica en selectie**

De werkgroep genetica en selectie leverde reeds de huidig beschikbare maatregelen op vlak van genetica en selectie om te kunnen inspelen op een verminderde methaanemissie. Deze maatregelen zijn verder uitgewerkt door de werkgroep communicatie en implementatie. De maatregel rond directe selectie naar methaanemissies werd verder uitgewerkt en zal in 2022 aan de stuurgroep voorgelegd worden.

3.2.3.1 Gebruik van dubbeldoelrassen

Dubbeldoelrassen hebben een methaanuitstoot die lager is dan hoogproductief melkvee maar hoger dan hoogproductief vleesvee. Bedrijven die kiezen voor een dubbeldoel ras in de plaats van een hoogproductief melkveeras, kiezen ook voor een daling van de absolute methaanemissie van het bedrijf (bij gelijke dieraantallen). Op vleesveebedrijven daarentegen zal een omschakeling van een hoogproductief vleesveeras naar een dubbeldoelras de methaanemissie van dat bedrijf doen stijgen (bij gelijke dieraantallen), maar in minder sterke mate dan bij omschakeling van een hoogproductief vleesveeras naar een hoogproductief melkveeras.

Diercategorie: Melkvee en vleesvee

Reductiepercentage: Verschuiving van diercategorie, lagere emissiefactor van dubbeldoeldieren ten opzichte van melkveerasen (nog te bepalen)

Verplichte randvoorwaarden: De dieren beschikken over ten minste 6/8 rassen van zuiver dubbeldoelrassen (75% dubbeldoel).

Streefcijfer: Bedrijfsspecifiek

Economische voordelen: Risicospreiding als producent van melk en vlees

Neveneffecten: Een verschuiving van landgebruik als gevolg van meer ruwvoeder- en minder krachtvoedergebruik op het bedrijf is mogelijk. Een relatieve toename van het graslandareaal is positief voor koolstofopslag onder grasland maar het vervoederen van meer grasrijke rantsoenen kan leiden tot meer methaanvorming in de pens.

Deze maatregel werd goedgekeurd door de stuurgroep op 9 september 2020. De implementatie en borging werd verder uitgewerkt in 2021 en gepubliceerd op het Rundveeloket.

3.2.3.2 Doordachte gebruikskruisigingen

Door gebruik van gesekst sperma worden er meer vaarskalveren geboren van de beste dieren. Ook kan een groter aantal melkkoeien (ondereind van de veestapel) ingekruist worden met vleesstieren (gebruikskruising) met het oog op kruisingskalveren voor de kalfsvleesproductie. Zo verbetert niet alleen de genetica van de veestapel en de opbrengsten uit de verkoop van nuchtere kalveren, maar daalt ook het aantal stuks jongvee ter vervanging van melkkoeien op het bedrijf. Afhankelijk van het bedrijfsmanagement kan deze maatregel bijdragen tot het verlagen van het vervangingspercentage van je bedrijf.

Diercategorie: Melkvee (vrouwelijk jongvee en slachtkalveren)
Reductiepercentage: Effect op dieraantallen en diercategorieën
Verplichte randvoorwaarden: Niet van toepassing
Streefcijfer: Bedrijfsspecifiek in functie van het vervangingspercentage (marge voor kalversterfte, vruchtbaarheidsproblemen, seizoensspreiding, ...). De overige dieren worden met een vleesras geïnsemineerd.
Economische voordelen: Lagere opfokkosten, hogere verkoopprijs voor kruisingskalveren, maar wel een hogere kostprijs voor de aankoop van gesekst sperma ten opzichte van conventioneel sperma.
Neveneffecten: Lagere milieu- en klimaatimpact voor diercategorie jongvee.

Deze maatregel werd goedgekeurd door de stuurgroep op 9 september 2020. De implementatie en borging werd verder uitgewerkt in 2021 en gepubliceerd op het Rundveeloket.

3.2.4 **WG Biologische landbouw**

De werkgroep biologische landbouw wordt voorgezeten door Bioforum en kwam in 2021 éénmaal samen.

De WG kan zich niet vinden in de aanpak per dier volgens de systematiek van de broeikasgasinventaris en de beperkte scope op methaanreductie waarbij abstractie wordt gemaakt van andere klimaat- en milieu-impacten. De WG is daarom van mening dat een geïntegreerde systeemaanpak op bedrijfsniveau nodig is op basis van teeltplan, productie eigen voeders, C-opslag, grasland, extensivering, duurmelken..., zodat er geen problemen worden afgewenteld op andere aspecten van klimaat- en/of milieubeleid (bijvoorbeeld maatregelen die een beperking opleggen op vlak van graskuil, die de dieren meer binnen houden in plaats van beweiding, ...). Tenslotte lijkt de gehanteerde methodiek om door te rekenen in de broeikasgasinventaris moeilijk toepasbaar bij een geïntegreerde systeemaanpak.

Op vlak van de keuze van voedermaatregelen al vlug gebotst op de grenzen van beschikbaarheid van grondstoffen van biologische oorsprong (vb. bierdraf, koolzaadschroot, ...), de beperking van de hoeveelheid graskuil (vb. bierdraf/koolzaadschroot, geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad), de combinatie met

////////////////////////////////////

beweiding, het gebrek aan onderzoeksresultaten van de impact van bepaalde grondstoffen (weegbree, cichorei, klaverzaden, zonnebloemzaden, ...). Verder zijn sommige bestaande voedermaatregelen binnen het convenant momenteel niet toepasbaar omdat deze verboden zijn in biologische landbouw (vb. 3NOP, nitraat, ...).

3.2.5 WG Monitoring, borging en implementatie

Sensibilisering naar de sector, de uitrol van goedgekeurde landbouwklimaatmaatregelen evenals de monitoring en de borging van de klimaatimpact van de goedgekeurde maatregelen zijn essentieel voor het welslagen van het convenant.

MilkBE neemt de convenantmaatregelen voor de melkveehouderij op in de Duurzaamheidsmonitor van de zuivelsector en zal de toepassing van de maatregelen ondersteunen, monitoren en borgen.

De Vlaamse overheid werkte in 2021 aan 2 concrete initiatieven voor ondersteuning om maatregelen ingang te doen vinden in de sector:

- (1) Versnelde uitrol van de Klimrek tool gekoppeld aan een individuele begeleiding van de bedrijven om de maatregelen uit te voeren. Klimrek biedt melkveehouders een klimaattraject op maat aan om het bedrijf klimaatvriendelijker en meer klimaatrobuust te maken. Door middel van een klimaatscan krijgen landbouwers inzicht in hun eigen klimaat-en milieu-impact, en via de klimaatkoers krijgen zij de ecologisch en economisch best passende maatregelen op maat van hun bedrijf aangereikt. Het project loopt over een periode van 1 jaar (2022). Het uiteindelijke doel is om tegen 2025 de volledige melkveesector te bereiken met de Klimrektool.

<https://www.klimrekproject.be/meer-weten/melkveehouderij>;

[180 melkveehouders op KLIMREK-traject | VILT vzw](#)

- (2) Ondersteuning van de tijdelijke co-financiering van de voedermaatregelen (koolzaadschroot/bierdraf, geëxtrudeerd lijnzaad, nitraat, koolzaadvet, 3NOP) via een pre-ecoregeling voedermaatregelen in 2022.

[Pre-ecoregelingen | Departement Landbouw & Visserij \(vlaanderen.be\)](#)

De partners en sectororganisaties zorgen op basis van de informatie aangeleverd op het rundveeloket voor de communicatie naar de leden. [Convenant Enterische Emissies Rundvee \(CEER\) | RUNDVEELOKET](#)

Monitoring en borging, inclusief de impact ervan op de broeikasgasuitstoot wordt ingevuld op basis van facturen, rantsoenberekeningen en gerichte controles.

divers is in Vlaanderen. De natuurlijke ontwikkeling van het aantal bedrijven en dieren zal ook door andere omgevingsfactoren als bedrijfsopvolging, N-problematiek, enzovoort gestuurd worden.

Volgende maatregelen werden in 2020 door de stuurgroep goedgekeurd en geïmplementeerd in 2021:

- Langleefbaarheid en vervanging
- Optimale jongvee-opfok
- Bierdraf en koolzaadschroot
- Geëxpandeerd/geëxtrudeerd lijnzaad
- Gebruik dubbeldoelrassen
- Doordachte gebruikskruisigingen

Volgende maatregelen werden in 2021 voorbereid om goed te keuren in 2022:

- Koolzaadvet
- Nitraat als elektronenreceptor
- 3NOP

4.1.2 WG Evolutie van de rundveehouderijsector

Het Departement Landbouw en Visserij is voorzitter van deze werkgroep.

De werkgroep is in 2021 niet fysiek samengekomen, maar werd via mail op de hoogte gebracht van de nodige informatie (zie 2.1).

4.1.3 WG Dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau

ILVO is voorzitter van de werkgroep die in 2021 niet is bijeengekomen.

De werkgroep leverde reeds de huidig beschikbare maatregelen aan die de broeikasgasintensiteit verlagen door in te zetten op een verbeterd management op dier- en bedrijfsniveau. Deze maatregelen zijn verder uitgewerkt door de werkgroep communicatie en implementatie en werden gecommuniceerd op het Rundveeloket.

Overzicht van maatregelen op 1/1/2022.

WG dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau	
Voorzitterschap: ILVO	Overlegmomenten 2021: geen
Maatregel	Stand van zaken
Optimale jongvee opfok en lagere afkalfleeftijd	Communicatie en implementatie uitgewerkt
Langleefbaarheid en vervangingspercentage (betere gezondheid en lagere afvoer) bij melkvee	Communicatie en implementatie uitgewerkt
Sneller slachtrijp krijgen van vleesvee	In uitwerking
Overbezetting van de stallen tegengaan	Voorlopig geen verdere uitwerking

WG dier- en veestapelmanagement op bedrijfsniveau	
Droogstandmanagement	Voorlopig geen verdere uitwerking
Kwalitatief veevoeder	Voorlopig geen verdere uitwerking

4.1.4 WG Voedermanagement

BFA is voorzitter van deze werkgroep die 4 maal is bijeengekomen in 2021, nl. op 4/02, 20/04, 10/06 en 28/10.

Overzicht van maatregelen op 1/1/2022.

WG voedermanagement	
Voorzitterschap: BFA	Overlegmomenten 2021: 4
Maatregel	Stand van zaken
Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad melkvee	Communicatie en implementatie uitgewerkt
Bierdrاف en koolzaadschroot ter vervanging van sojaschroot bij melkvee	Communicatie en implementatie uitgewerkt.
3-NOP (melkkoeien)	Wetenschappelijk advies.
Nitraat als elektronenreceptor (melk- en vleesvee)	Communicatie en implementatie uitgewerkt bij toepassing voor Melkvee. Wetenschappelijk advies voor toepassing bij vleesvee.
Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad vleesvee	Wetenschappelijk advies
Koolzaadvet (onverzadigde vetten) bij melkvee	Communicatie en implementatie uitgewerkt Klaar voor implementatie
Mootral & bromine	Voorlopig niet weerhouden
Krachtvoeder/ruwvoeder	Voorlopig niet weerhouden
Hopextract	Voorlopig niet weerhouden
Agolin	Voorlopig niet weerhouden

4.1.5 WG Genetica en selectie

ILVO is voorzitter van de werkgroep die in 2021 niet fysiek bijeengekomen is.

////////////////////////////////////

